

Людмила Лисак,

учитель-методист зарубіжної літератури,
практичний психолог КЗ ЗСО «Хмельницький
ліцей № 1 імені Володимира Красицького
Хмельницької міської ради»

Новий рік по-олімпійськи Новорічна фантазія на одну дію

УДК 37.091.3:379.81

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.5.346136>

А що роблять зараз олімпійські боги, якщо вони справді безсмертні? Чи були щасливими у шлюбі Принц і Попелюшка? А, можливо, Доктор Фауст таки зумів винайти рецепт безсмертя? Саме ці питання та ще багато-багато інших стали першоджерелом для створення творчих проєктів літературної вітальні «Несучасник» — сценаріїв і постановок п'єс для шкільного театру.

Об'єднані вони всі однією спільною першоідеєю — продовжити життя улюблених літературних героїв, наблизити їх до себе, можливо, перенести у сучасність, краще зрозуміти... Саме три крапки, бо продовжувати цей перелік дій і наслідків можна довго. І переоцінити значення подібних проєктів для розвитку творчих здібностей учнів просто неможливо. І не тільки творчих. Це розвиток найрізноманітніших компетенцій учнів. У підготовці останнього проєкту — сценарію п'єси «Доля кулі» — були задіяні сім творчих груп найрізноманітнішого спрямування: **сюжетотворча** — складалась з креативно мислячих учнів, що «малювали» своєрідний штрих-пунктир майбутніх колізій п'єси. **Скульптори характерів** «вимальовували» персонажі, намагаючись органічно поєднати «першородну» сутність героїв з нашим осучасненим баченням. Обидві ці групи обов'язково узгоджували свою роботу з групою **інформаційних експертів**, які в даному випадку знайшли в одній із книг міфолога Роберта Грейвса розповідь про постійний атрибут богині Тіхе, примхливої і незбаг-

ненної дочки Зевса, — кришталеву Кулю Невідвротної Долі, будь-який рух якої майже випадково вирішував долю смертних. Цей факт дав новий поштовх для формування сюжету і zarazом визначив назву — «Доля Кулі», адже саме навколо втрати, пошуків та повернення Кулі Долі розгортається сюжетна колізія вистави. У тісній співпраці скульпторів характерів та групи **мовотворців** відбувалося виписування кожної сцени і дії твору. Не менш напруженою, важливою і дуже результативною була робота **художників по костюмах, музичних режисерів та операторів**, які знімали відповідні ролики для спектаклю. Окремо плідно і напружено працювала адміністративна група на чолі з адміністратором проєкту, вирішуючи питання організації репетицій, реквізиту, афіш, запрошень тощо. Безумовно головна редакторська та режисерська відповідальність залишалась за керівником літературної вітальні, але настільки творчо партнерськими були стосунки під час роботи над написанням і постановкою п'єси, що вона однозначно є результатом роботи авторського колективу літвітальні «Несучасник».

Новий рік по-олімпійськи Новорічна фантазія на одну дію

Дійові особи

Зевс — невисокий, симпатичний, жвавий, намагається догодити своїй дружині;

Гера — набагато вища за свого чоловіка, сувора, вимоглива, ревнива;

Арей — войовничий, рухливий, в гарних обладунках;

Діоніс — веселий, запальний, не випускає з рук гарний келих, всіх пригощає;

Афродіта — гарна, самовпевнена, намагається завжди бути в центрі уваги;

Деметра — спокійна, поміркована, трохи сумна;

Артеміда — енергійна, стрімка в рухах і в справах;

Персефона — від «пекельного» життя трохи сварлива, нестримана;

Аїд — суворий зовні, а насправді — життєлюб і слухняний чоловік;

Елена Спартанська — примхлива, занадто само-впевнена;

Аполлон — відкрив у собі новий талант — комерцій-ний;

Еріда — не змінилась з часом, проте змінюється і добрішає під час дії;

Афіна — мудра, поміркована, слухняна донька;

Гермес — прудкий, кмітливий, трохи забудькува-тий;

Геракл — сильний, дуже добрий, але безсилий про-ти хитрих жінок;

Іолай — друг Геракла, дуже симпатичний та кміт-ливий;

Музи: 1. *Кліо* — історії;

2. *Талія* — комедії;

3. *Мельпомена* — трагедії;

4. *Ерато* — любовної поезії;

5. *Уранія* — астрономії;

6. *Терпсіхора* — танцю;

7. *Каліона* — епічної поезії;

8. *Евтерпа* — музичного мистецтва, флейти;

9. *Полігімнія* — красномовства.

Характери муз є відповідними до їхніх талантів.

Сцена 1

Олімп. Трон. Афродіта, Артеміда, Деметра, Арей, Діоніс, не поспішаючи, під фонову фольклорну мелодію, займають місцея навколо трону Зевса.

Афродіта. Чого це ти так розмахуєш своїм мечем, Арею?

Арей. Якби ви знали, скільки перемог я здобув оцим мечем, ви б не питали.

Діоніс. Подумаєш, меч. Я за допомогою оцього гле-чика та келиха здолав силу-силенну країн і народів і не хвалюся.

Деметра. Невже тільки за допомогою вина можна отримати перемогу?

Діоніс. Так, а що, у вас є сумніви?

Артеміда. А давай перевіримо. Налий і мені пов-ний келих. Люблю перемагати!

Діоніс. Ні, краще не треба. Я не впевнений, що в тебе щось вийде.

Артеміда. А ти налий і відійди!

Афродіта. Та почекайте ви з вашими перемогами! Краще скажіть, може, хтось знає, навіщо нас тут зі-брали наші олімпійські володарі Зевс та Гера?

Арей. А ось і вони. Зараз самі нам все пояснять.

Сцена 2

Стрімко й рішуче йде Гера, за нею поспішає Зевс.

Зевс. Не сердься, любя. Я обіцяв тобі надзвичайне свято. Я свого слова дотримаю.

Гера. Якби я вірила усім твоїм обіцянкам, то стала б звичайною смертною жінкою.

Зевс. Досить сваритись, недовірлива моя. Всі вже якраз зібрались, і ми повідомимо їм надзвичайну но-вину.

Деметра. Що за новина, що ще вигадало для нас божественне подружжя?

Всі присутні боги (разом). Що, що, ну що ще?

Гера (допомагає Зевсові сісти). Сідай і оголошуй.

Зевс (радісно). Шановні олімпійці! Ми з моєю ви-гадливою дружиною вирішили відсвяткувати нове для нас та дуже цікаве свято — свято Нового року.

Афродіта (розчаровано). А що ж тут нового? Є таке свято. Але ж воно навесні святкується.

Деметра. Ви що, забули, що надворі зима? Немає моєї чарівної Персефони (*схлипує*) на землі.

Гера. Не рюсай, Деметро. Святкувати Новий рік ми будемо по-новому — по-європейськи.

Арей. Як це ще по-європейськи?

Діоніс. А ми хто — африканці? Чи що?

Гера. Ні, ви не поспішайте. Дійшли до нас чутки, що на півночі Європи Новий рік святкують дуже яскраво та весело.

Артеміда. Весело — це добре.

Зевс. Я вже відрядив прудкого, як думка, Гермеса та мудру Афіну про все дізнатись і нам докладно розпо-вісти. А ось і вони.

Гера. Ну, розповідайте, де були і що бачили.

Сцена 3

Гермес і Афіна ледь ідуть, стомлені, захекані.

Гермес тягне чималу торбинку.

Гермес. Почекайте, дайте перепочити! А то я, довір-ливий, наслухався там реклами, свої крилаті сандалі зміняв на кросівки «adidas» і ледь дістався до захмар-ного Олімпу.

Афродіта. Як цікаво! (*розглядають*) А що це таке — реклама?

Афіна. А от що. Подивіться на Гермеса! Замість од-нієї години, ми цілу добу до вас добирались. Казала тобі, не треба міняти, бо вийде навпаки! Оце і є ре-клама!

Артеміда та Деметра. А в торбі що? (*розглядають, підходять*)

Гера. Зачекайте всі. Розповідайте докладно. Що таке Новий рік по-європейськи?

Афіна. Якщо докладно — то Новий рік в них почи-нається, коли б'є годинник.

Арей. Як це годинник когось б'є? Ви й справді пе-ревтомились.

Гермес. Це ви не розумієте. Я ось тут один для при-кладу прихопив (*виймає з торби великий настінний го-динник*). Коли ця стрілка з'єднається з цією — годинник почне бамкати і тоді настане Новий рік. О, ще залиши-лось 40 хвилин до його початку!

Гера. Ну то розповідайте швидше, а то ми не встиг-немо як слід до свята підготуватись.

Позакласна робота

Зевс. Що ще потрібно, моя мудра донечко, говоріть мерщій. Зараз все організуємо.

Афіна. Ще у кожній оселі до Нового року прикрашають дерево!

Деметра. Яке дерево?

Афродіта. Чим прикрашають?

Діоніс. Та не заважайте ви богині говорити! Продовжуй.

Афіна. Дерево таке зелене, таке колюче, таке...

Артеміда. Зрозуміла. Бачила я таке в найближчому лісочку, зараз принесу (*стрімко біжить, зустрічається за сценою з Ерідою, вимушено зупиняється*).

Сцена 4

Еріда (одночасно зверхньо і зацікавлено). Що це у вас там таке? До нового свята готуетесь?

Артеміда. Та ні, та нічого... Не займай, поспішаю я.

Еріда. Ти бач, вона поспішає. Знову без мене якийсь бенкет готують. А я ось тут постою, попідглядаю і про все дізнаюсь. Не дочекаються вони, щоб без мене веселі свята влаштовувати. А без мене і свято невеселе! (*ховається за колону*).

На сцені під час діалогу богині продовжували розглядати годинник, чіпляли його; Зевс та Діоніс пригощались вином, Гера, помітивши, швидко припинила.

Зевс (скоромовкою, ніби нічого не сталося). А крім дерева, що ще має бути, Гермесіку?

Гермес. Ще запрошують друзів веселих, гарних...

Діоніс. Пропоную запросити Єлену Спартанську. Вона будь-яке свято прикрасить.

Афродіта (ображено). А хіба тут немає кому свято прикрасити?

Арей. А я згоден. Краси забагато не буває.

Зевс (боязко поглядаючи на Геру). І я згоден. Злітай, Гермесе, запроси Єлену. А ти, Афіно, продовжуй, продовжуй.

Сцена 5

Майже миттєво повертається Гермес разом з Єленою Спартанською.

Зевс. А от і наші гості. Здрастуй, Єлено! Менелай не заперечував проти твого від'їзду?

Єлена. Ні, не заперечував. Менелай вже зник. Простав тільки надовго не затримуватись. Тобто зустріти тільки один Новий рік, а не десять, як це було у Трої. А до речі, що це за Новий рік такий незвичайний, пояснить мені, я не зовсім зрозуміла.

Деметра. Ми поки що теж, але намагаємось. Артеміду за святковим деревом в ліс відправили.

Діоніс (радісно). Тебе ось в гості запросили.

Єлена. Ну запросили, а далі що?

Афродіта (незадоволено). А й справді, що дали?

Афіна. А далі мають бути танці, співи, музика...

Зевс. Музика — це до Аполлона, збігай, синку, ще й за ним та його музочками.

Гермес. Е ні, таточку. Я з землі таку штученцію прихопив, одну по дорозі навіть Аполлону встиг подарувати. Це така надзвичайна річ — Гермес відпочиває!

Афіна. Давай вже, братику, викликай. Спробуй, як ця річ працює.

Гермес (дістає мобільний телефон дзвонить Аполлону). О великий, сріболоукий, мій брате Аполлоне, чи не міг би ти залишити на деякий час Парнас і підвестись до нас? Ой, я теж вмію складати вірші!

Аполлон (за сценою). А що трапилось на захмарному Олімпі, що я маю залишити своїх чарівних муз?

Гермес. Ні, не залишити, а разом з ними. Свято у нас велике передбачається.

Сцена 6

Аполлон. Добре. Ну от, знову на Олімпі без нас не обійдуться. (*до муз*) Наймузичніші мої, за мною, на верх із піснюю.

Танцюючи виходять на сцену, до них приєднується Єлена (мелодія для танцю може бути фольклорна або сучасна, наприклад, Руслана «Дикі танці»).

Аполлон. Ну що, розважили ми вас, вибагливі ви мої? Можемо бути вільні?

Гера. Ні, ні, ми тільки готуємось до свята, розпочнеться воно, коли стрілки з'єднаються і годинник забамкає.

Аполлон (зверхньо). Ну знаєте, любі мої. Я, звісно, не дуже розумію, що то за стрілки і що там має бамкати, проте дуже добре розумію, що безсмертні знов забажали безкоштовних розваг.

Муза Кліо. Не погоджуйтесь, boss. Стільки віків тяжкої праці і жодної вдячності! Я, як муза історії, знаю це напевне.

Муза Калліона. Так, так, Кліо. От якби божественне подружжя наказало Гефестові зробити для мене, наприклад, новий складень, я б погодилась. Ну, уявіть собі, з'явиться раптом якийсь новий Гомер, а мені не буде на чому записати його безсмертне творіння.

Мельпомена. І я, Мельпомена, згодна з вами. Погляньте на цю маску — мій атрибут — вона так зіпсована часом, що вже ніхто не визнає, що я муза трагедії.

Талія. Ти знаєш, сестричко, мені здається, що маски наші стали майже однакові — важко розрізнити де комедія, де трагедія. А, може, це просто так змінилось життя взагалі і чіткої межі між трагедією і комедією вже зовсім не існує?

Полігімнія. Ні, любя Таліє, існує, ще й як існує! Хіба це не трагедія, що вже багато століть я не можу вдягнути свій традиційний плащ. Мені соромно. Він вже такий старий, що замість мене красномовно промовляє про ту неувагу, з якою ставляться до нас, богинь творчих, великі боги-володарі. Кажуть, і на землі те саме діється.

Кліо. Як муза історії, я уважно спостерігаю за подіями на землі. Згодна з тобою, Полігімніе, і там не приділяють належної уваги митцям. Особливо матеріальної уваги.

Терпсіхора. Хіба можна стільки століть танцювати, вас розважаючи, і не вимагати у нагороду хоча б пристойне зручне взуття, щоб так — взула і забула.

Евтерпа. І мені потрібна нова флейта. Неможливо бути покровителькою музичного мистецтва і не мати навіть жодного пристойного інструмента. А ви чого мовчите, Ерато та Ураніє?

Уранія. Вічне споглядання вічних зірок виховує міцне терпіння. Проте і я б не відмовилась від нагороди. Ось, наприклад, і сувій новий не завадив або якісь нові оптичні прилади.

Ерато. Ну це вже, напевно, забагато ти бажаєш, сестричко. Мені б для натхнення достатньо було б отримати від великого Зевса і менший подаруночок, ласкаву усмішку, гарний комплімент.

Аполлон. Чарівна Ерато, твої слова звучать дещо зрадницьки. Якщо вимагати винагороди, то, по-перше, матеріальної, по-друге — всім, а по-третє — негайно, перед виступом. Ну що, великі боги — згодні з нашими умовами?

Гера. Ви що, з Олімпу впали? Коли це було таке? Що ви собі вигадали?!

Всі боги і богині (разом). Це нечувано, ні, ні, неподобство, он як носа задирають!

Аполлон. А якщо ви — ні, то й ми — ні. Мої талановиті супутниці, йдемо звідси. Подивимось, яке веселе свято у них без нас вийде. А ви (до богів), якщо передумаєте, то подзвоніть. (Ідуть у перший ряд з ображеним виглядом).

Єлена. Ну от — ми їх образили, і самі без гостей на свято лишилися. Що, я сама маю вас розважати?

Арей. Та ні, он дивіться, які шановні гості до нас самі завітали.

Сцена 7

Аїд (йде розлючений). Що це у вас тут відбувається? Що за тупіт, що за грюкіт? Ви що, вирішили проламати землю, залити світлом підземне царство і мене разом з усіма душами померлих знищити? Хоч я, звичайно, безсмертний (в бік).

Зевс. Заспокойся, братику. Ми нічого поганого не робимо.

Гера. Не бажаємо ми нічого знищувати, навпаки — намагаємось започаткувати нове свято на Олімпі.

Аїд. Яке ще свято? О, до вас Єлена завітала?(Суворий голос м'якшає). І взагалі, скільки тут прекрасних богинь зібралось!

Персефона (вибігає розлючена). Ага, я так і знала! Вирішив на землі розважитись. Тільки на хвилину варто відволіктись, тебе вже нема.

Аїд (миролюбно). Не сварись, любя, я тільки вибіг поглянути, що тут відбувається. Хіба ти не чула там у

себе на кухні, який вони тут гамір здійснювали — до Нового року готуються!

Персефона (зла, рішуча, підозріла). По-перше, все твоє підземне царство — одна суцільна кухня, справжнє пекло! А по-друге, хіба ти забув, або вони забули, що новий рік почнеться, коли я повернусь на землю. Навіщо ж так заздалегідь готуватись? Щось тут не так!

Деметра. Донечко любя, як ти змінилась з часом. Така весела та лагідна була. А тепер зла і недовірлива.

Афродіта. Мабуть, життя пекельне не йде на користь характеру. Сумно.

Афіна. Так, сумно. Персефону, хіба ти не хочеш розважитись? Залишайся з нами. Буде весело.

Діоніс. Ми тут майже зовсім нове свято вигадуємо. Он і розвідників на землю засилали про свято дізнатись.

Арей. Тим більше що новеньких у твоєму царстві найближчим часом не очікується — я відпочиваю!

Єлена (категорично). А якщо ти вже зовсім розучилася веселитися, то йди собі додому, тільки чоловіка лиши, бо тут кавалерів замало для свята.

Персефона. Що?! Ну це вже занадто. Аїде — додому! Бо зараз пса Кербера викличу — справжні веселощі почнуться.

Аїд (покійно і сумно). Біжу, біжу, моя куріпочко. Тільки не кричи так голосно, бо земля розтріскається (біжить за нею, зустрічається з Ерідою).

Сцена 8

Еріда (рішуче і самовпевнено). Зачекайте, не поспішайте. Хочете побачити, як їхнє надзвичайне свято раз — і не відбудеться?

Аїд (благально). Може, все ж таки залишимося?

Персефона. Я сказала — додому! Хай самі вирішують свої земно-небесні справи!

Аїд. Слухаюсь і підкоряюсь.

Ідуть.

Еріда (в слід, а потім до богів). А дарма! Скільки віків їх треба вчити, щоб мене першу на бенкети запрошували, а вони не розуміють. І яблуками я вже кидалась, і війни влаштовувала — все марно. Але моя вигадливість не знає меж. Ось вам! (чаклує, читаючи «абракадабру». Всі присутні на сцені завмирають у тих самих позах, що були). Замріть! Не знаю, надовго, може, й не вистачить цього чаклунства, але вже годинник напевне забамкає без них — 15 хвилин лишилося.

Прибігає Артеміда з кактусом, розгублено оглядає всіх.

Артеміда. І хто мені пояснить, що тут відбулось? Що це за давньогрецькі статуї? А, можна і не питати. (До Ериди) Твоїх рук справа?

Еріда (переможно склавши руки на грудях). Угу!

Артеміда (благально). А може, зробиш, як було?

Еріда (незворушена). У-у!

Позакласна робота

Артеміда (рішуче). Ну добре, дивись тільки не пожалкуй потім! *(Вибігає)*

Еріда (зверхньо). Ой, налякала! Було б про що! *(Проходжається по сцені та кривиться з богів).* Будете знати, як моїм товариством нехтувати!

Артеміда (швидко повертається і тягне за собою Геракла з Іолаєм). Як же ж добре, що я вас зустріла. Ось, помилуйтеся що ця інтриганка вчинила. А ми ж збирались мирно зустріти європейський новий рік.

Геракл. А що це за новий рік такий?

Іолай. Чим він від нормального людського відрізняється?

Артеміда. Геракле, Іолаю, ви що, не розумієте? Зараз не у цьому справа, потім дізнаєтесь, а зараз ви повинні змусити Еріду негайно зробити так, як було!

Геракл. А як було?

Іолай. Друже, я думаю, вони мали б рухатись. *(До Еріди прохально.)* Вельмишановна, чи не буда ваша ласка змінити гнів на милість? Вибачте своїм колегам образи і поверніть до нормального стану.

Еріда. І не подумай! Це моя помста за стільки століть неповаги. Тепер я володарка Олімпу, а цей жалюгідний потворний Зевсик назавжди залишиться статуюю!

Геракл. Іолаю, вона, здається, образила мого тата? Ну це вже занадто! *(Хапає та закидає на плече Еріду, яка страшенно верещить).*

Іолай. Геракле, ти куди її поніс?

Геракл. Як куди? Скину у Тартар — хай там вчиться гідно поводитися.

Іолай. А як же тато? Так і лишиться статуєю? Хто його розчакле?

Артеміда. І всі інші, і свято...

Геракл. Тато? А й справді... *(до Еріди)* Повернеш тата?

Еріда (самовпевнено). Не-а!

Геракл. Ну тоді в Тартар! *(повертається і рішуче йде)*

Еріда (перелякано верещить). Стій, стій, я згодна, тільки за однієї умови!

Артеміда. За якої ще умови?

Еріда (опустившись на підлогу). Що мене запросять на свято. Я, між іншим, теж про європейський Новий рік дещо знаю. Наприклад, що на святі присутня ще й бабуса — бабуса Яга. Я згодна взяти цю роль на себе. У мене і костюмчик готовий *(демонструє маску).*

Іолай. Ну це ви вже вирішуйте самі, великі боги. Хоч колись треба вам порозумітись.

Геракл. Але спочатку тата поверни!

Еріда. Уже! *(промовляючи заклинання, Еріда повертає богам здатність рухатись).*

Сцена 9

Артеміда. Ну нарешті! *(радісна показує усім кактус).* А я ось таке дерево знайшла. Подивись, Афіню, таке там на землі прикрашають?

Афіна. Не зовсім таке, точніше, зовсім не таке. *(Дивиться на годинник).* Та часу вже зовсім обмаль — давайте це прикрашати.

Афродіта. Ось тут нехай буде сердечко — щоб в наступному році всі були закохані.

Деметра. Не завадять овочі і фрукти — щоб у всіх було вдосталь корисної їжі.

Діоніс. А ось тут нехай будуть виноградні листочки та грона, щоб усім в наступному році було весело.

Еріда. Може, й мені щось повісити. Але ні, я ж ніби подобішала.

Геракл (до Іолая). Друже, як думаєш, стріла — гарна прикраса?

Арей (розгублено). І мені що повісити — меч чи щит?

Артеміда. Ні, не треба нам військових прикрас, Арею! Хай мир буде в Новому році. А дерево і так уже гарне.

Еріда. Ну от, ніби все вже є. Годинник, можеш бамкати!

Гермес. Ні, зачекайте, я ледь не забув. Обов'язково має бути ще дещо!

Зевс. Дещо — це що?

Гера. Згадуй скоріше, часу обмаль.

Гермес. Це щось таке біленьке, мілке.

Деметра. Сіль?

Гермес. Ні.

Афродіта. Цукор?

Гермес. Ні. Воно летить із неба, воно холодне і візерунчасте. А коли торкається долоней, то тане, лишаючи маленькі краплини води. Згадав! Це сніг, і його я теж трохи прихопив *(летить біле конфеті, б'є годинник, всі герої повертаються обличчям до зали і, роблячи крок до глядачів, промовляють свої слова).*

Гера. Ну от він і настає — європейський Новий рік.

Зевс. Європейський чи олімпійський — нехай він буде добрим і в Європі, і на Олімпі.

Деметра. Нехай земля буде родючою і багатою.

Артеміда. Ліси — зеленими, річки — чистими.

Гермес. Нехай процвітає торгівля і людський розум.

Еріда. Нехай і люди, і боги будуть терплячими і справедливими.

Єлена. Нехай усі жінки будуть щасливими.

Діоніс. І чоловіки також.

Геракл. А ще сильними, мужніми і...

Іолай ...і винахідливими.

Афіна. А ще — мудрими і мирними.

Афродіта. Просто нехай усі будуть закохані — в людей, в добро, в життя!

(Арей збирається говорити, але Афродіта затуляє йому рота). А ти, Арею, помовчи. Ти краще відпочинь у цьому році. Нехай на землі і на небі буде *(голосно і піднесено усі разом)* **МИР!!!**

Виходять всі дійові особи на сцену під звуки фінальної пісні, яку співають разом.